Ben Smit

Juli 2025

Mario
Dit is In Context, de podcast waarin we dieper ingaan op onderzoek naar onderwijs. Ik ben Mario de Jonge, onderwijsonderzoeker bij het ICLON aan de Universiteit Leiden.

Ik zit hier vandaag met dr. Ben Smit. Ben, jij bent sinds 1995 verbonden aan het ICLON Universiteit Leiden als adviseur en onderzoeker op het gebied van leraren en lerarenopleiding. In de afgelopen jaren richtte jij je onderzoek althans op leerlingparticipatie en dan met name In de context van actieonderzoek en praktijkonderzoek in het onderwijs. Ja, en in september 2024 verdedigde jij je proefschrift getiteld *Teachers and students as partners in researching educational practice*. En vorige week vrijdag was er een afscheidsseminar, getiteld Leerlingparticipatie in onderzoek en onderwijs: een democratisch perspectief. Ja, afscheidsseminar dat klinkt natuurlijk heel definitief. Je gaat met pensioen.

Ben
Ja klopt ja.

Mario
Maar het was wel een heel mooi afscheid, moet ik zeggen.

Ben
Ik vond het ook heel erg geslaagd. Ik was heel blij dat – ik wil niet zeggen dat ik nu achter de geraniums ga zitten - maar dat aan het eind van je carrière het onderwerp van leerlingparticipatie nog eens goed voor het voetlicht te brengen. En Ik heb de indruk dat de mensen die er waren het ook allemaal erg leuk en inspirerend vonden.

Mario
Nou, dat vonden we vonden we zeker, dat heb ik ook zo ervaren. Daarom ben ik ook heel blij dat we nu even van gedachten kunnen wisselen en even door kunnen praten over dit onderwerp. Ik dacht misschien heel kort te beginnen hè, want niet Iedereen weet misschien wat leerling participatie behelst dus. Misschien kun je heel kort uitleggen voor diegene die niet…

Ben
Ja, Je kunt er verschillende dingen onder verstaan, maar wat ik vooral, hoe wij vooral opvatten in onderzoeken die wij deden, was de actieve betrokkenheid van leerlingen bij beslissingsprocessen in het onderwijs, dus dat ze een stem krijgen in de besluitvorming over de inhoud van het onderwijs, de lessen, de vormgeving ervan, werkvormen die er zijn, maar ook over het schoolbeleid, de zaken die henzelf aangaan. Het gaat niet alleen over keuze van leerlingen in welke onderwerpen ze willen leren bijvoorbeeld, maar ook juist vooral de beslissingsprocessen. Hoe dat wordt aangepakt en wat hen helpt en hindert in het leren.

Mario
Dus ook echt de manier waarop het onderwijs is ingericht en gegeven wordt?

Ben
Ja, dat zou zeker daarbij kunnen horen. Ik bedoel maar, het kiezen van leerstof of wat de waarin je iets wil leren is, is één van de aspecten daarvan. Maar als je het hebt over besluitvorming over processen die jou zelf aangaan, dan gaat het wel wat verder dan alleen dat.

Mario
Ja. Er was een leerlingenpanel aanwezig bij het afscheid. En een van de dingen wat op een gegeven moment ook In de discussies met de leerlingen naar voren kwam, was bijvoorbeeld het idee om ook betrokken te zijn bij het aannemen van leraren, dat je onderdeel bent van de sollicitatiecommissie bijvoorbeeld, zou dat ook…

Ben
Ja, dat zou zeker kunnen. Het is niet iets waar Je mee zou moeten beginnen, denk ik. Het is zowel voor leerlingen, maar zeker ook voor de leraren en schoolleiding, nogal een stap om leerlingen meer zeggenschap te geven in wat er zoal besloten wordt in het onderwijs. Het moet voor leerlingen ook veilig aanvoelen, hè? Dus als het voor een docent en een schoolleiding moeilijk voelt om leerlingen die stem te geven, dan kan het ook voor leerlingen moeilijk zijn om die stem te laten horen. Dus het is zaak om gelijk op te gaan en langzamerhand te wennen aan dat er steeds meer zeggenschap ontstaat. Hoewel leerlingen - maar dan wou je het misschien later nog wel over hebben - ook het recht hebben om over dat soort dingen mee te praten.

Mario
Ja daar gaan we dat zo meteen ook zeker over hebben, want dat is dat vind ik een heel interessant punt. Maar voordat we het daar over gaan hebben, want de andere componenten in in jouw proefschrift onder meer is het actieonderzoek. Misschien is het ook wel goed om even kort te vertellen wat is actieonderzoek en hoe verhoudt het zich bijvoorbeeld tot nou ja, regulier onderzoek waarbij Alleen een onderzoeker…

Ben
Je geeft wel een van de belangrijke elementen aan. Actieonderzoek is niet per se één methode. Het is meer een benadering van onderzoek. Maar wat in ieder geval wel een vast element erin is, is dat je onderzoek niet van buitenaf alleen maar doet, maar dat je het doet vanuit de praktijk die je onderzoekt en het liefst ook door of met betrokkenheid van degene die in die praktijk werkzaam zijn. Dus in dit geval in het onderwijs zijn dat dus vaak de leraren. In mijn geval zou ik zeggen, het gaat nog wat verder, het zijn ook de leerlingen die daar een rol in spelen. Het onderzoek in onderwijs gaat altijd over leerlingen, dus leerlingen zijn dan ook betrokken bij het onderzoek wat eraan gedaan moet worden. Het combineert in ieder geval twee elementen, actie en onderzoek, dus het gaat om iets verbeteren, iets uitproberen in de praktijk om een probleem dat je hebt gesignaleerd op te lossen. Maar ook om onderzoek daarnaar. Het gaat ook wel om systematisch onderzoeken dus. In die zin ook zeker wetenschappelijk. Het is niet zomaar wat doen. Het is echt een onderzoeksvraag bedenken, ook goed uitzoeken wat voor gegevens je nodig hebt om zo'n vraag te kunnen beantwoorden en dan gezamenlijk weer naar een volgende stap te gaan van verbetering.

Mario
Ja, dus er zit echt een dataverzameling bij en de leerlingen zijn niet alleen deelnemers aan het onderzoek, maar ook echt, denken bijvoorbeeld mee over wat welke data misschien verzameld gaat worden en…

Ben
Ja, Je kunt verschillende manieren van deelname van leerlingen, betrokkenheid van leerlingen in onderzoek onderscheiden. Ze kunnen soms een databron zijn, maar ze kunnen ook mede-onderzoeker zijn. In mijn onderzoek probeerde ik ze in ieder geval ook op zijn minst in een aantal fasen van onderzoek als mede-onderzoeker te laten deelnemen, maar zeker in verschillende fases. Het kan dus al beginnen en het liefst eigenlijk zou ik zeggen, het kan al beginnen bij het bedenken van wat is nou eigenlijk het probleem wat wij hier hebben? Dat eens goed uit elkaar rafelen en dan te bedenken: wat is daar dan een onderzoeksvraag die daar bij aansluit.

Mario
Ja want dan gaat het om de probleemstelling en misschien dat een docent een ander beeld heeft van wat het probleem zou kunnen zijn, dan de leerlingen.

Ben
Ja, die die discussie, discrepantie, die zie je heel vaak. Niet alleen bij de probleemstelling, maar ook in In de suggesties die worden gegeven. Dus het is heel belangrijk inderdaad dat de leerlingen daar ook hun eigen perspectief aan toevoegen. Zodat je misschien uiteindelijk erachter komt dat het probleem op een heel ander gebied ligt dan wat je misschien eerst dacht,

dus voordat je dan een heel onderzoek gaat starten naar een probleem wat er misschien helemaal niet is, of dat je eerst iets anders moet oplossen voordat je verder kunt, is het belangrijk om het perspectief van leerlingen daar zeker bij te betrekken.

Mario
Ja, dat voorkomt eigenlijk een bepaalde mate van tunnelvisie als ik het zo…

Ben
Ja, zo zou je het eventueel kunnen noemen. Ja, het gaat eigenlijk om het samen verkennen van welke belangen, welke perspectieven er zijn op een bepaalde praktijk of een element van die praktijk en dan bedenken hoe dat eventueel je hindert In het leren en hoe je dat zou kunnen verbeteren. En een mogelijke aanpak kun je dan vervolgens gaan uitproberen en verder onderzoeken.

Mario
Want de docent is dan ook betrokken bij het onderzoek, maar is er dan ook nog een wetenschappelijke onderzoeker erbij betrokken, of is dat eigenlijk niet per se noodzakelijk?

Ben
Nou, dat hangt een beetje af van de vaardigheden van degenen die erbij betrokken zijn. Het zou heel goed kunnen dat je een ervaren onderzoeker vanuit de universiteit of een hogeschool die daar meer ervaring mee heeft, In een team zou kunnen opnemen om een aantal workshops te geven over hoe je onderzoek zou kunnen doen. Maar in principe is dat niet echt nodig als de docent en de leerlingen zelf genoeg vaardigheden hebben.

Mario
En Ik denk ook als de docent ook opgeleid is om dit soort onderzoek te doen, hè? Want dan ga ik even terug naar jouw proefschrift. Dat was één van de componenten, één van de doelen althans die je hebt gesteld in het proefschrift, en waar je misschien nog steeds naartoe aan het werken bent, is het voorbereiden en motiveren van docenten in opleiding om leerlingparticipatie In de klas te bevorderen. En dat kan bijvoorbeeld In de context van actieonderzoek zijn, maar ook breder dan dat. Maar één van de vragen en één van de dingen waar je misschien antwoord op kunt geven is: welke vaardigheden heeft een docent dan nodig? En dan hebben we het over bijvoorbeeld docenten bij het ICLON die in opleiding zijn en misschien die leerlingparticipatie moeten gaan bevorderen en uitnodigen en daar misschien ook onderzoek naar doen.

Ben
Nou, het is zeker niet zo dat docenten en ook zeker ook niet docenten in opleiding vanzelf al die vaardigheden hebben. Ze hebben vaak vanuit de studie wel onderzoek gedaan, maar vaak op een heel ander vakgebied dan het sociale domein of het onderwijsdomein. En dat is een ander

type onderzoek over het algemeen. Dat zijn experimenten heel vaak en dat ga je niet in klaslokalen doen met leerlingen over het algemeen. Dus in onderzoek met mensen, met kinderen en in onderwijssituaties gaat het over een ander type onderzoek. Dat is in ieder geval iets wat eerst, het besef daarvan moet je in je hoofd krijgen en de methodes die daarbij geschikt zijn. Maar het gaat dan inderdaad nog wat verder als je met leerlingen gaat werken als mede-onderzoekers, dan moet je je realiseren dat degenen die daarin deelnemen de vaardigheden ook moeten hebben moeten aanleren en elkaar ook moeten erkennen als waardevolle partners in zo'n proces. Dus het gaat ook over je kijk op wat anderen kunnen inbrengen en ook manieren bedenken om iedereen in staat te stellen om een eigen perspectief en vaardigheid in te brengen. Dat kan dus betekenen met leerlingen dat je op andere manieren van dataverzameling uitkomt dan wanneer je dat zou doen met volwassenen bijvoorbeeld. Je zou bijvoorbeeld kunnen denken dat je leerlingen foto's laat maken of tekeningen over een bepaald probleem en ze daar uitleg bij laten geven, in plaats van dat je ze een vragenlijst voorlegt, bijvoorbeeld.

Mario
Ja en dat gaat ook, denk ik specifiek om de voorwaarden creëren waarbinnen dat kan hè? Want het ruimte geven is een belangrijk aspect ervan en dat zag ik in verschillende modellen terugkomen volgens mij. Ik dacht ook nog van, is het dan niet ook vaak zo dat misschien de volwassenen die misschien dan het gevoel hebben In de lead te zijn te veel ruimte innemen en eigenlijk zelf minder ruimte moeten innemen om dat mogelijk te maken?

Ben
Ja, ja zeker. Het is niet zo dat je per se de autoriteit of de macht helemaal weg moet geven. Hier zijn docenten vaak een beetje bezorgd over. Toch de idee van Ik moet hier bepalen wat er gebeurt. In ieder geval is dat de normale praktijk in scholen nog steeds wel. Maar het is wel belangrijk te ervaren dat als je leerlingen meer betrekt in het ontwikkelen van zo'n onderzoek en in het algemeen meer in het geven van een stem in bepaalde zaken, dat het niet betekent dat je alle controle uit handen geeft. Die controle moet ook aangepast worden aan wat de leerlingen, aan de leeftijdsfase van de leerlingen, ontwikkelingsfase, de vaardigheden, de kennis die ze al hebben. En naarmate ze meer kunnen, kun je ze ook meer betrekken en meer aan hen overlaten. Maar dat is wel een proces wat docenten en docenten in opleiding ook moeten leren. En het kan volgens mij juist vooral door een keer samen met hen onderzoek te doen in je eigen klas. Door het een beetje klein te houden, het onderzoek niet te groot, maar in je eigen klas, je eigen praktijk. En dan mee te maken dat leerlingen hele zinnige dingen erover zeggen en helemaal niet altijd tegen de keer in zijn of niet mee willen werken. Ze willen heel graag meedenken en meedoen en dat motiveert hen ook enorm om suggesties te geven over hoe het beter kan.

Mario
Dus dat ervaren is een hele belangrijke stap in het leerproces van beginnende docenten. En is dat op dit moment ook op een bepaalde manier in de lerarenopleiding verankerd?

Ben
Ja, nou ja verankerd, het begint wel steeds meer post te vatten, zou je zeggen. De onderzoeken die ik toen deed voor het proefschrift, die speelden zich vooral af in een deel van onze eigen opleiding, het World Teachers Programme, het tweetalige deel van de opleiding. En daar is het nu min of meer gebruikelijk om actieonderzoek te doen door studenten van ons en ook zeker bij de opleiders zit het in het hoofd dat je altijd moet bedenken hoe je leerlingen daar een rol in kunt geven. In de rest van de opleiding is het denk ik iets minder het geval. Maar dat is nou juist een mooie uitdaging om nu aan verder te werken.

Mario
Ja.

Ben
En nou ja, hopelijk heeft het afgelopen seminar daar weer een klein duwtje aan gegeven. En Ik hoop natuurlijk ook dat dit niet alleen bij Leidse opleidingen bij het ICLON blijft, maar dat het ook daarbuiten gebeurt. In het buitenland is het trouwens misschien al wel iets verder ontwikkeld. Over het algemeen in Australië zie je veel werk op dit gebied en ook in scholen wordt er aan gewerkt. En in Engeland is het ook al behoorlijk ver.

Mario
Maar begrijp ik dan dat het ICLON eigenlijk het enige instituut is waar hier echt specifiek onderzoek naar gedaan wordt?

Ben
In Nederland voor zover ik weet. Er wordt wel over geschreven. Er zijn instituten zoals onder andere, het Jeugd Instituut of Stichting Alexander in Amsterdam, die zich met allerlei jeugdzaken bezighoudt die ook wel over leerlingenparticipatie hebben, of soms iets breder jongerenparticipatie. Maar In de opleiding... Ik heb nog niet kunnen ontdekken dat het in het curriculum van de lerarenopleiding echt een duidelijke rol speelt.

Mario
Dat is eigenlijk wel gek hè? Want je hintte er in het begin al een beetje op, hè? Je stelt in je proefschrift dat leerlingen hun mening moeten kunnen uiten en dat het door volwassenen serieus zou moeten worden genomen en dat het zelfs een wettelijke grondslag heeft In de VN Conventie inzake de rechten van het kind. Tijdens het symposium werd hier ook nog op ingegaan door Ton Liefaard, hoogleraar kinderrechten, en het verraste mij enigszins dat het

blijkbaar een verplichting is die scholen zouden moeten nakomen. Maar dat dit In de praktijk eigenlijk nog maar weinig of mondjesmaat gebeurt, hè? Zeg ik dat goed?

Ben
Ja, ja, dat zeg je goed. Het Kinderrechtenverdrag gaat over heel veel zaken en onder andere ook over dat er voorzieningen moeten worden getroffen dat kinderen echt naar school kunnen en dat ze veilig ergens kunnen wonen en dat ze verzorgd worden enzovoort. Maar het zegt ook iets over, in artikel 12 vooral, dat het perspectief, de gezichtspunten van leerlingen serieus moeten worden genomen en een rol moeten spelen in de besluitvorming over allerlei zaken. En misschien hebben degenen die het Verdrag hebben geratificeerd, zich niet gerealiseerd wat het allemaal voor consequenties zoud hebben. Maar het gaat zeker zover dat je dat ook in het onderwijs zou moeten doorvoeren op een verdergaand niveau dan het nu gebeurt.

Mario
Hoe denk je dat het dan komt dat dat nog niet gebeurt?

Ben
Ik weet het niet helemaal zeker, maar ik denk dat er vooral gefocust is op de meer voor de hand liggende consequenties van het Verdrag. Namelijk dat je zorgt dat er onderwijssystemen zijn waar Iedereen een plek in zou kunnen vinden, nog afgezien of dat wel voor iedereen dezelfde kansen biedt. En dat juist het punt van meer zeggenschap een cultuurverandering vereist die veel lastiger te realiseren is dan een regeling treffen of een systeem in werking zetten, een cultuurverandering over hoe je naar leerlingen kijkt, hoe de verhouding tussen de leraar en leerling zou moeten zijn in zo'n geval. Die staat denk ik wat verder af van de praktijk die er die er al was, en dat maakt het denk ik ook moeilijker.

Mario
Ja, Ik kan me voorstellen dat de praktijk af en toe een beetje achter de wetgeving aanholt, maar we hebben het hier wel over een verdrag uit de jaren 80, Als ik me niet vergis.

Ben
Ja nou in 1990 is het echt geratificeerd. De rechten van de mens zijn natuurlijk al veel eerder en dit is een afgeleide daarvan, het kinderrechterverdrag in 1990. Maar goed, dat is ook al 35 jaar geleden inmiddels dus. Ja, je kan zeggen dat duurt wel erg lang.

Mario
Ja. Wat ik ook nog even wil aanstippen, dat zowel in het proefschrift als in het seminar leerlingparticipatie niet alleen beschreven wordt als een doel, maar ook als een middel, en dan als een middel om leerlingen iets bij te brengen over democratische besluitvorming in het algemeen. En daarmee is er ook een duidelijke relatie met het vak burgerschapsvorming op de

middelbare school. Nu las ik dus onlangs een artikel op de NOS, getiteld *Burgerschapsonderwijs schiet op veel scholen tekort, ziet de inspectie*. Ik weet niet of je het artikel toevallig ook voorbij hebt zien komen. Maar daar werd onder andere gesteld dat uit onderzoek blijkt dat één op de zeven leerlingen in het voortgezet onderwijs niet weet dat Iedereen gelijk is voor de wet, hoe een democratie werkt of waarom we anoniem stemmen. Dus mijn eerste vraag is: herken jij dit beeld ook? Wat hier in dit artikel geschetst werd?

Ben
Ja, niet vanuit mijn eigen onderzoek misschien rechtstreeks, maar ik herken dat inderdaad wel en ik verbaas me eigenlijk altijd over dat je burgerschap in een soort vak zou kunnen gieten. Burgerschap is voor mij niet een vak .Natuurlijk is er kennis over democratische systemen nodig. Hoe werkt dat nou met stemrecht enzovoort? Dat zijn dingen die je leerlingen zeker moet bijbrengen. Maar burgerschap gaat vooral over een houding, denk ik, en een manier van met elkaar samenleven, en dat kun je denk ik heel moeilijk in een vak burgerschap kwijt. Maar dat moet zich weerspiegelen In de manier waarop in de school bijvoorbeeld met elkaar wordt omgegaan. En dan kom je dus weer terug op als leerlingen geen stem hebben in allerlei zaken die worden besloten over hen, hoe maak je ze dan duidelijk dat ze dat dan na de school ook moeten gaan doen en hoe dat dan werkt? Ik kan me niet zo goed voorstellen dat je 15 jaar in het onderwijs zit en nooit echt je stem gehoord wordt en dat je dan daarna ineens als een zelfstandig burger dat wel moet gaan doen. Het is voor mij onbegrijpelijk.

Mario
Ja, dus dat zou anders moeten worden ingericht denk ik dan. En ik moet eerlijk zeggen, dat is ook een van de dingen die mij bij leerlingenpanel opviel, afgelopen vrijdag tijdens het seminar, dat op een gegeven moment de vraag kwam van hetgeen wat je leert door mee te beslissen en te denken, in hoeverre pas je dat nu al toe ook in andere situaties en dat de leerlingen er heel veel moeite mee hadden om voorbeelden daarvan te verzinnen. Dus dan lijkt het erop dat de transfer naar nieuwe situaties toch moeilijk blijkt In de praktijk. Zelfs als je er extra aandacht aan besteedt.

Ben
Ja ja, nou ja goed, we zien het natuurlijk vaak bij als je vakken heel afzonderlijk van elkaar aanleert, dat het heel lastig is om eigenlijk algemene vaardigheden of kennis die je daar opdoet te gebruiken in een ander vak. Dat kan bij talen en bij geschiedenis en dat kan van alles zijn. Maar als je burgerschap als een afzonderlijk onderdeel beschouwt en bijvoorbeeld zo'n leerlingenpanel alleen maar gebruikt op een bepaald moment als er een vergadering is met de directie van een school bijvoorbeeld, dat het voor leerlingen heel lastig is om te bedenken dat je dat op andere manieren ook kunt gebruiken. Het idee is wat heb is juist dat je bijvoorbeeld door onderzoek te doen samen met je docent, dat je gewend raakt aan dat je overlegt met mensen

andere generaties, hè? De leraren met de leerlingen, de leerlingen met de leraren, met de directie over zaken die je belangrijk vindt en waar je een mening over hebt. En dat je zo een houding en vaardigheid dan mogelijk vanzelf ook in andere situaties gaat gebruiken. Ik denk dat het dus belangrijker zou zijn dat de docenten van andere vakgebieden zich realiseren dat ze ook daar een belangrijke rol in hebben en dat ze niet alleen ook bezig zijn met natuurkundekennis over te brengen of een taal aan te leren, maar dat de manier waarop je dat doet en hoe je daar leerlingen bij betrekt dat dat een belangrijk aandeel is in de taak van de school om niet alleen kennis bij te brengen en de leerlingen te kwalificeren voor de samenleving, maar dat het gaat om die socialisatiefunctie en de persoonsvorming en dat elk vak daar een rol in speelt.

Mario
Elk vak. Dus het moet eigenlijk door het hele curriculum heen dan telkens terugkomen.

Ben
Ja, ik kan me best voorstellen dat er een keer een cursus is of een aantal waarin je leerlingen iets vertelt over hoe stemrecht werkt en hoe het parlement in elkaar zit, of hoe je dat In de gemeenteraad werkt. Nou dat soort dingen. Die kun je best in een soort cursusachtige vorm gieten. Maar hoe je dat met elkaar vormtgeeft en hoe dat In de praktijk echt werkt, dat leer je niet alleen maar in een vak, dat moet door de school heen gevoeld worden.

Mario
Aan het eind van het seminar liet je ons eigenlijk achter met een vraag hè? En die vraag was, hoe nu verder met leerlingparticipatie. Ik dacht van ja, jij gaat genieten van je pensioen en Ik had ook het gevoel van: je stelt deze vraag eigenlijk aan ons op dit moment. Misschien zit er wel iemand te luisteren en toen dacht ik van, nou je bent nog niet met pensioen, en Misschien dat je ook tijdens je pensioen af en toe nog hiermee bezig zal zijn. Dat zal ongetwijfeld, maar misschien kun je ons alvast een beetje op weg helpen, dus Ik wil die vragen ook andersom stellen: hoe nu verder? Welke uitdagingen zie jij voor leerlingenparticipatie op dit moment? En, wat zouden misschien volgende stappen kunnen zijn om dit meer te integreren in het onderwijs op middelbare scholen en lagere scholen misschien ook.

Ben
Jazeker, dat hebben we nog niet benoemd zo duidelijk, Maar het gaat zeker niet alleen over middelbare scholen. Het gaat over leerlingen van alle leeftijden en in alle typen van onderwijs. Dus het basisonderwijs, speciaal onderwijs, middelbaar onderwijs en ook bij de universiteiten en hogescholen. We hebben het niet meer over kinderen misschien, maar wel over de stem van degenen die daar aan het leren zijn. Uiteindelijk wil je toen naar een cultuur waarin iedereen het vanzelfsprekend vindt dat mensen die die een rol spelen in zo'n praktijk betrokken zijn bij wat er allemaal bedacht en besloten wordt. Maar dat is wel een zaak van lange adem. Maar op de korte termijn zou ik zeggen vanuit de lerarenopleiding is het doen van onderzoek met

leerlingen in de praktijk echt aan te bevelen. Maar dat kan je ook heel klein doen door eerst met een heel klein groepje iets uit te zoeken, misschien niet onderzoeken, maar iets uit te zoeken en met hen te praten over hoe ze dat ervaren. Dat is al vaak een eerste stapje naar te bedenken, o ja, leerlingen hebben een heel andere kijk en die kunnen mij helpen om mijn onderwijs beter te maken. Dan kan je het later opschalen naar een hele klas of misschien iets wat schoolbreed speelt, en zo kan je langzamerhand je collega-leraren ook laten zien dat het ook voordelen oplevert, niet alleen voor de leerlingen zelf, maar voor de docenten en de hele school.

Mario
Dit is op het niveau van een individuele leraar. Ik zag ook, je onderscheidde ook verschillende niveaus, hè? Van micro, macro, meso. We hebben nu micro gehad. Macro, dus misschien de lerarenopleiding, zou dat kunnen?

Ben
Ja. Als je het macro ziet, dan gaat het niet meer over één opleiding maar bijvoorbeeld over alle opleidingen in Nederland. Misschien in dit geval zou de Vereniging van de lerarenopleidingen in Nederland, de VELON, er een rol in kunnen spelen, maar misschien ook wel de eisen die vanuit het ministerie worden gesteld aan lerarenopleidingen over wat een leraar moet kunnen uiteindelijk als die van een opleiding afkomt, en niet alleen maar de inhoud of vakkennis en de didactische kennis, maar dat het ruimte geven voor de stem van de leerlingen een onderdeel zou moeten zijn van het curriculum van elke opleiding en dat ook gecontroleerd wordt of dat gebeurt en in welke vorm dat gebeurt en of dat ver genoeg gaat, ja.

Mario
Hebben we meso dan ook meteen gehad?

Ben
Nou ja, de schoolleiding zit daar echt tussen hè, zou je zeggen. Of de samenwerkingsverbanden tussen scholen zou je misschien ook wel als meso kunnen beschouwen. Daar zit je misschien iets eerder op het overleg en de dialoog tussen de lerarenopleidingsinstituten en de opleidingsscholen. Ik zou er wel voor willen pleiten om bijvoorbeeld in alle voorbereidingen die er zijn elk jaar weer zijn en de overleggen met de begeleiders op school om dit een expliciet onderwerp te laten zijn en misschien ook wel workshops en cursussen te organiseren voor scholen en docenten om te laten zien hoe dit zou kunnen werken en waarom het belangrijk is en hoe je leerlingen op verschillende manieren niet alleen in onderzoek, maar ook bijvoorbeeld in leerlingenpanels of op andere manieren een stem kunt geven in het onderwijs.

Mario
Ja, het is hartstikke duidelijk. Ik hoop dat mensen goed hebben geluisterd en bereid zijn om de

handschoen op te pakken en deze uitdagingen verder aan te gaan. Dan zijn wij aan het eind gekomen van deze podcast. Ik wil je hartelijk bedanken voor dit gesprek. Ja, geniet van je pensioen, zou ik zeggen. We gaan je enorm missen natuurlijk bij het ICLON, maar ik hoop dat je nogregelmatig even langs komt voor een praatje en een kop koffie.

Dit was In Context. De montage werd gedaan door Carla den Hartog. De muziek is van Robert Loeber. We danken je hartelijk voor het luisteren. Wil je op de hoogte blijven? Abonneer je dan op onze podcast. En deel het vooral ook met andere geïnteresseerden.